

nega razreda, ako se niso poganjali za stalno nameščenje; 3.) kot prvo nakazilo prejemkov dobi vsakdo plačo za januar do vsakega meseca maja t. l. z odbitkom predplačila, katerega je prejel na račun dohodkov za leto 1919. — Nadalje je pozival tovarise in tovarišice, naj se obrnejo v spornih vprašanjih za pojasnila na odsek, preden vložijo na viš. šol. oblast morebitne prošnje ali prizive. Na njegov predlog je bil izvoljen za predsednika sestanka tovariš Fran Merljak. — Po daljši in dokaj burni razpravi je bila sprejeta naslednja resolucija, ki je pravzaprav le pospešnica resolucije, sprejete na sestanku dne 3. februarja t. l.: »Goriški učitelji begunci, zbrani na sestanku dne 18. aprila 1919 v Ljubljani, jemljejo z veseljem na znanje simpatičen odmev, ki ga je izzvala zadnja njihova resolucija z dne 3. februarja t. l., tičoča se združitve vsega slovenskega učiteljstva v eno samo strokovno organizacijo, kolikor pri učiteljsstvu samem, toliko v javnosti. — Toda vključ temu se zdi, da nobena izmed obstoječih učiteljskih organizacij ne upošteva ideje skupnega strokovnega delovanja vsega slovenskega učiteljstva*). Zaradi tega pozivamo ponovno vse slovensko učiteljstvo in vsa učiteljska društva, naj primejo to zadevo resno v roke, da se čimprej ustanovi enotna napolitiška organizacija, ki jo potrebujemo tako nujno.« — Na sestanku se je ustanovil »Klub goriških učiteljev beguncev«, ki se bo bavil z vsemi stanovskimi vprašanji. V odbor so bili izvoljeni: Fran Merljak, Kristina Doljakova, Rezka Pipanova, Fr. Strgar, Fran Erjavec in Vinko Gregorič. Klubov naslov ostane oni, ki ga je imel doslej odsek. — Končno so se razdelili navzočim spisi, ki so jih svoječasno vposlali viš. šol. svetu v svrhu regulacije učiteljskih plač.

— Kaj je z meščanskimi šolami v Ljubljani? Čas beži — a o pripravah ni duha ne sluha. Kdo neki sedi na sklepih mestnega šolskega sveta in občinskega sveta? Ali se to zavlacanje od gotove strani namenoma godi, da ne bo jeseni mogoče otvoriti meščanskih šol? Ponovno se obračamo do g. župana dr. Tavčarja z nujno prošnjo, naj energično poseže vmes in poskrbi, da se bodo sklepi tudi res izvršili!

— Galicija (Koroško). Za šolsko knjižnico nima tukajšnja šola niti ene slovenske knjige. Ker od okrajnega šolskega sveta nimamo pričakovati v tem oziru nikake izdatne pomoči v doglednem času, se obračamo do vseh prijateljev mladine s prošnjo, da nam pošljejo nekaj knjig, ki bi jih lahko pogrešali in ki bi bile primerne za šolsko knjižnico. Vsi eventualni darovi se naj blagovoljno poslati šolskemu vodstvu v Krejancih, p. Galicija.

— Abiturienti l. 1894! Četrto stoletje bo minilo, odkar smo zapustili šolske klopi in se kot mladi pionirji podali v slovenski svet. Ker do sedaj še nismo praznovali skupno nobene obletnice, bi bilo želeli, da se po tolikih letih snidemo v svobodni Jugoslaviji tam, kjer bo zborovala naša Zaveza. — Večina tovarišev Primorcev ječi še sedaj pod tujim jarmom, upajmo, da bodo do tedaj svobodni v svobodni državi! Oglasite se o tej zadevi na podpisanega ali v »Učiteljskem Tovarišu!« Jugoslovanski pozdrav! — Dramlje pri Celju, dne 21. mal. travna 1919. — Fort. Jelovšek, nadučitelj.

— Umrl je tovariš Gustav Vodušek ml., učitelj v Trbovljah, v 34. letu svoje dobe. — V Ljubljani je nenadoma umrl Mihael Zegala, nadučitelj v p. in veleposestnik iz Kanala (Goriško). — Blag jima bodi spomin!

— Učiteljski aprovizacijski odbor ima v petek, dne 2. maja, ob 5. uri popoldne sejo v Učit. tiskarni v Ljubljani. Važno! Pridite vsi!

— Poročila se je v nedeljo, 27. aprila, gđc. Milica Sadarjeva, hčerka mestnega učitelja tov. Vendelina Sadarja, z g. Milisavom R. Stamatovičem, poročnikom v vojnem ministrstvu v Belgradu. Cestitamo!

— Poročila se je dne 26. t. m. v Brezovici Avgusta Podgornikova, učiteljica iz Opatjegasela na Goriškem, z Ludovikom Feiglom iz znane goriške rodovine, sedaj poštnim uradnikom v Mariboru. Obilo sreče jima žele Goričani.

— Iz mestnega šolskega sveta v Ljubljani. O redni seji mestnega šolskega sveta, ki se je vršila dne 10. aprila 1919, smo prejeli naslednje poročilo: Predsednik proglasi sklepčnost in otvori sejo. Komisija za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave je odposlala za novo upravno dobo v mestni šolski svet uradatelja Janka Nep. Jegliča in kateheta Ignacija Zaplot-

*) Ta trditev z ozirom na Zavezo ne odgovarja resnici. Take pavšalne obsebe brez vsake utemeljitve se bi dostojni in resni možje morali izogniti! — Uredn.

nika kot člana; ravnatelj Josipa Cepudra in učitelja Avgusta Pirca kot njih namestnika*). Zapisnikar oglašja bistvene kurenice izreda zadnje seje, kar se vzame na znanje. Zapisnik zadnje seje, ki se je vršila dne 24. februarja 1919, se odobri brez ugovora. Sklene se več prošelj za daljše dopuste ali pa za njih podaljšanje priporočilno predložiti višjemu šolskemu svetu z nasvetom, da se prosilec ugotovi. Poročilo o uvedbi srbohrvaščine v višje razrede obstoječih osemrazrednih in pa v meščanskih šolah kakor tudi o razdelitvi pouka se vzame na znanje. Poučujeta od 1. aprila 1919 izprašani učiteljici Marija Jurdanova in Katica Mataničeva, begunki iz Istre, v vsakem razredu po dve uri na teden. Poročilo o neobveznem pouku nemščine se vzame na znanje in se sprejme s tem poročilom združene nasvete. Na znanje se vzame letno glavno poročilo o stanju ljudskega in meščanskega šolstva v Ljubljani za l. 1918 in se sklene, da se ima poročilo predložiti višjemu šolskemu svetu. Na znanje se vzemo in odobre vsi nasveti in pripravljalni koraki glede sprejema Nj. Kr. Visokosti prestolonaslednika Aleksandra v Ljubljani in sklene se, da se poročilo predloži višjemu šolskemu svetu. Na znanje se vzame poročilo o kolportaži časopisja po ulici in po javnih lokalih. Sklene se protest proti temu, da se s kolportažo bavi tudi šoloobvezna mladina. Merodajna oblastva je z vsem poudarkom na to opozoriti, kako nevarno in vzgoji šolske mladine kvarno je to zlo, ki se mora kar najhitreje odstraniti in kolportaža poveriti le za to primernim odraslim ter v to legitimiranim osebam. Končno se sklene mestni magistrat naprositi, naj pri občinskem svetu izposluje za novi mestni manjšinski šoli kredit za običajne dotacije. Potem zaključi predsednik sejo.

Književnost in umetnost.

O našem šolskem izrazoslovju.

Nastopne opazke sta izzvali 2 srednješolski uradni tiskovini, »katalog« in »glavni zapisnik o zrelostnih izpitih«, ki sta v tiskovnem oziru, kakor vse, kar izhaja iz »Učit. tiskarne«, dovršeni, a v vsebinskem, ki pride na rovaš sestavljalcev, ne brez nedostatkov. Javna razprava o stvari ni odveč, ker se tiče tudi splošnosti našega šolskega ustroja.

Izrazi stalnega pomena naj bi bili tudi enotni; ni prav, da nahajamo v navedenih 2 obrazcih »sprejemno izkušnjo«, »povabilni izpit« (takisto tudi »zrelostni izpit«) ter »zrelostno skušnjo«, torej 3 besede. Da se na istem mestu snidemo celo z »m a t u r o«, tega niti ne uvažujem, besedo celo pozdravljam za praktično rabo v življenju, ker je tudi pri nas udomačena in smo se je začeli ogibati šele, ko so jo Nemci izrinili iz šolskih tiskovin. Za današnjo uradno rabo pa, se mi zdi, se moramo odločiti edino za »izpit«; beseda je res hrvaška, a se je pri nas tako udomačila, da jo moremo smatrati tudi že za svojo. Ima pa to prednost, da kot prvotna nedomačina ostro označuje svoj pojem, mnogo ostreje, nego če jo prevedemo v naše »izpraševanje«, ki ga lahko nanašamo i na kaj drugega nego na »izpit«. Nekoliko neobičen se nam še pač zdi soodnosni glagol »izpiti« (rajši pravimo »izpraševati«), a dobro bo, ako se privadimo i njega i pridevnika »izpiten« poleg »izpraševalen«. Glagola »skušati« in »izkušati« bi bilo treba v pomenu ločiti; v današnji pisavi je v vseh slučajih priljubljena le oblika »izkušati«, dasi je v svojih slučajih »skušam« na mestu! O tem o drugi priliki.

Da se tujk ogibljimo, to je eden izmed temeljnih zakonov; zasmehoval pa je že Prešeren tiste, ki se bojijo kar vsake tuje besede. Tudi moramo razlikovati, iz katerega jezika so tuje vzete, da o drugih ozirih ne govorim, kar bi zahtevalo posebnega poglavja. Toliko pa stoji: ako tujko pridržimo, naj nima nikake izzivne oblike; ako jo nadomeščamo, bodi nadomestilo res popolno. V današnjih razmerah se bo tudi nemara pokazalo kot praktično, da jemljemo nekoliko ozira na romanske narode. — V gorenjih obrazcih je ohranjena tujska »katalog«; po pravici, ker nimamo in ne potrebujemo nadomestila; »p r o t o k o l« je nadomeščen z »zapisnikom«, kar tudi vsakdo odobrava; tujska »repetent« še nima primerne tako točnega domačega izraza, celo ne takega, ki bi vseboval tisto trohico graje, ki jo vsebuje za naše uho ta tujska. — Spriznajmo se tudi s »k l a s i f i k a c i j o«. Pri tej priliki pa bodi omenjeno, da se v naši šolski praksi napačno rabijo besede »razredovati«, »razredovanje«, »razredovalen«, namesto pravega »redo-

*) V dobi narodne sloge. — Uredn.

vati«, »redovanje« itd. Za latinski classis (nemško Klasse) imamo namreč mi 2 besedi: »razred« (skupina učencev) in »red« (označba znanja); ako torej dajem rede, tedaj redujem; r a z redovati bi se reklo: deliti po razredih, ne po redih! — V naših vzorcih še čitamo »t e r m i n« namesto »rok«; domače ni niti eno niti drugo, a drugo je vsaj slovansko, sicer pa se mednarodnega »termina« ni treba izogibati. — Eksterne učence bi kaj lahko nadomestili z »zunanjimi«, »zunanjiki«, a pojma se vendar ne krijeta popolnoma; »zunanjik« je širšega obsega. — Odločno pa odklanjamo izraz »r e p r o b i r a n i h« je bilo; ta kar kriči po tujstvu. Če ne rabimo domačinke »zavrnjenih«, pa pišimo, kar jaz zahtevam že dokaj let, slovensko glagolsko tvorbo »reprobovanih«. S pomočjo srščine bo, upam, to moje načelo zdaj povsod prodrlo. Pa tudi o tem pri drugi priliki. — Beseda »s e m e s t e r« v slovenščini nima sreče. Polovično dobo šolskega leta imenujemo »tečaj«, to besedo pa potrebujemo za »kurz«; zato se je pričela uvajati prestavljenka nemškega Halbjahr: »polletje«, ki pa je slaba, ker semester ne obsega polovice leta (na visokih šolah celo ne). Oboje se zdaj pomešava: prvi »tečaj« srednjih šol zaključujemo s »polletnim« izkazom. Kazalo bi, da pustimo semester; moti nas pa »polletje« že kot beseda: dva — l l — motita oko in izreko, rajši bi videli in slišali »poluletje«, čeprav je Skrabec tej obliki oporekal.

Izmed izrazov za učne predmete rabimo: »v e r o u k«, ne: »veronauk«; zakaj le verouk daje nauke o veri; recimo »prirodopis«, »zemljepis«, ne: »prirodopisje«, »zemljepisje«.

Iz zgoraj navedenih vzorcev morajo izginiti poulični izrazi: »izdelali so« (z odliko itd.), izpit »imajo«, napačna označba »prejelo jih je izpričevalo zrelosti« (to sprejete ni poglavitna stvar).

Po sedanjem vzorcu, ki ima za sklepne rede l. tečaje poseben oddelek, bi bil l. tečaj tečajni, ne pa konferenčni zaključek 3. konference; tu je treba jasnosti.

T.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizacijski davek.

(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

XVIII izkaz.

Po 50 K: Učit. društvo za radovljški okraj po tovarišu Franu Jakliču — Radovljica. Po 30 K: Dev Ivan — Mokronog. Po 10 K: Zotter Ivan, Minka in Julija Mikličevi — Gomilsko. — Današnji izkaz 110 K. Prej izkazanih 5318 K. Skupaj 5428 kron.

Ivan Petrič, Ljubljana-Sp. Siška.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

M. L. v S. p. G. sv. K.: Pišite na naslov: Savez hrvatskih učiteljskih društev v Zagrebu, firv. učit. dom. Za nas nič plačila.

Penzija: Lahko dobite. Prošnja na višji šolski svet potom šol. vodstva in okrajnega šol. sveta. Izpričevalo uradnega zdravnika. Mi nimamo nič stroškov.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Fran Marolt.

Last in založba »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Zastoj stanovanje dobi vpokojenec ali zakonski par brez otrok kot hišnik v vili Seunig, Lukovica pri Brezovici. — Natančneje pri Ivanu Seunigu, Ljubljana, Stari trg 7.

Vidrovo
„Moje prvo berilo“
izide v novem natisku v najkrajšem času.

Izšla je brošura:
Novi prejemki aktivnega in upokojenega učiteljstva, vdov in sirot.
Naredba celokupne deželne vlade za SLOVENIJO
z dne 14. februarja 1919.
Naročila sprejema Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Franciškaška ulica št. 6.
Cena 1 K.

Razpis.

Glasom sklepa seje upravnega odbora Zaveze z dne 17. aprila t. l. razpisuje podpisano vodstvo službo

strokovnega tajnika.

Zahteva se izvežbanost v pisarniških poslih, posebno v konceptu ter poznanje sestave, namena in smotrov organizacije. Glasom sklepa iste seje razpisuje podpisano vodstvo tudi službo

urednika »Učiteljskega Tovariša«.

ki pa s službo strokovnega tajnika ni združljiva.

Prijave za prvo in drugo službo z navodno zahtev glede plače je vložiti pri podpisnem vodstvu najpozneje do

31. maja 1919.

Eno in drugo službo bo nastopiti dne 1. julija 1919. Obe službi se oddasta z a. časno.

Razume se, da velja glede obeh služb enakopravnost med učitelji in učiteljicami. Kdor želi kakih posebnih informacij naj povpraša pri vodstvu Zaveze.

Vodstvo Zaveze jugoslov. učiteljstva, v Ljubljani, dne 18. aprila 1919.

Predsednik:

L. Jelenc.

Tajnik:

Vil. Rus.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. aprila 1919 K 132.220-30

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto 1/2. do 1/2. ure popoldne.

Čitajte!

Ravnokar je izšla knjižica

Dr. B. Derž:

Dojenček, njega negovanje in prehrana.

Vse matere, ki hočejo vzrediti zdrave in krepke otroke, morajo čitati to knjižico. Pisatelj — zdravnik strokovnjak za otroške bolezni — podaja praktične nasvete, kako je ravnati z dojenčki. Knjižica se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica št. 6. Cena K 3, s poštnino K 3/30. Denar je poslati naprej, ali pa se pošlje knjižica po povzetju.

Naročajte in širite brošuro:

Načrt preustrojitve šolstva in narodne vzgoje

Sestavljen odsek Zaveze jugoslovanskega učiteljstva za preustrojitev šolstva

Cena 2 K.

Naročila sprejema: Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Franciškaška ulica št. 6.

Prva jugoslovanska izdavalnica godal

Vaclav Schramm
Celje — Graška cesta — Celje

priporoča p. t. učiteljskim svojo veliko zalogo godal, pihal, muzikalij, harmonik, strun in drugih godbenih potrebščin. Popravila se izvrše najnatančneje. — Postrežba točna in cena.

Naročajte in širite list